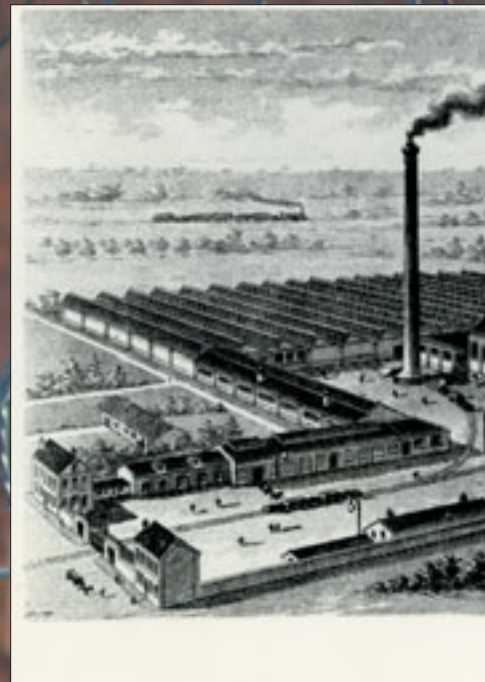

een stukje geschiedenis

Uiterst links: Naambord
De Porre uit het begin
van de 20ste eeuw.

Collectie MIAT, AF 926

Links: Portret van
Ernest De Porre die de
fabriek in 1907
oprichtte.

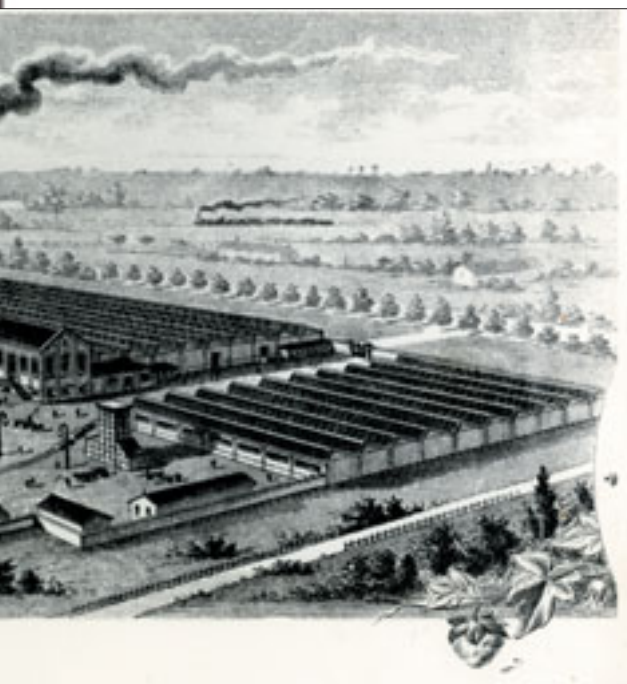
Links onder: Willy De
Wilde, ex-wever bij De
Porre

Nele Desimpelaere

Midden onder: De
Gentse katoenweverij
De Porre, detail uit een
briefhoofd, met de
typische shed- of
zaagtanddaken
kenmerkend voor de
gelijkgrondse weverijen.
Collectie MIAT

nis in woord en beeld

AUTEUR: Nele Desimpelaere

In 1907 richtte Ernest De Porre een katoenweverij op in Gentbrugge tussen de Jules de Saint Genoisstraat en de Peter Benoitlaan. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd een deel van de gebouwen opgeëist en bezet.

De grootste bekommernis van de firma was katoen te produceren van de beste kwaliteit, vooral bedoeld voor het weven van beddenlakens. Daarom werd in 1927 ook een eigen spinnerij opgericht die zo'n 10.000 spullen omvatte.

Toen Ernest De Porre op 90-jarige leeftijd overleed in 1935 werd hij opgevolgd door zijn zonen Albert en Eugène. In 1937 kende het personeelsbestand een hoogtepunt: toen werkten er 476 personen in de fabriek.

De Tweede Wereldoorlog liet diepe sporen na: de fabriek werd voor drie vierde verwoest door een bombardement, maar werd in 1946 verbazingwekkend snel heropgebouwd en gemoderniseerd.

In 1946 volgde Jacques zijn vader Eugène De Porre op bij diens overlijden en werd hij algemeen directeur van de onderneming. Toen Albert De Porre overleed in 1959 werd Jacques De Porre eveneens algemeen beheerder.

De firma was vooral gekend voor de kwaliteit van haar flanellen lakens die sinds 1907 geproduceerd werden onder de merknamen *Ibis*, *Abeille*, *Dragon* en *Eléphant* en die uitgevoerd werden naar diverse lan-

Luchtfoto van de site in 2008 voor de afbraak.

Microsoft Live Maps

den. In 1949 stelde de firma *Featherweight* voor, het eerste beddengoed op de Europese markt dat de eigenschap in zich had van zware stof, maar tegelijk licht, zijdeachtig en gemakkelijk om wassen was.

In 1954 kwam *DéPé* op de markt met dezelfde kwaliteiten, maar betaalbaar voor de grote massa.

In het gamma van popelines - soepele katoenen weefsels met weinig zichtbare breedte ribs en glanzend gemaakt - werden zowel popelines geproduceerd voor mannen, veelal verwerkt tot overhemden, als voor vrouwen, vaak bedoeld voor pyjama's. Vanaf 1951 richtte het bedrijf ook een speciale afdeling "industriële stoffen" op.

In de jaren 1960 bereikte de export een hoogtepunt met een uitvoer naar zowat 25 landen en dit onder meer naar Zuid-Afrika, Zuid-Amerika en Australië.

Na een periode van achteruitgang werd in oktober 1980 het faillissement uitgesproken. De Stad Gent kocht het complex op in 1982. Even werd overwogen om het MIAT in de fabriek De Porre onder te brengen, maar dit plan werd na een tijd opgeborgen. De grote fabrieksschouw werd gesloopt in 1987. Na 20 jaar leegstand werd in januari 2009 gestart met de sloop waarna binnenkort gestart kan worden met een groots opgezet stadsvernieuingsproject.

Tot voor kort werden delen van het fabriekspand gebruikt als depot voor het MIAT, enkele carnavalsverenigingen vonden er een onderkomen en ook de politie gebruikte depotruimte. Aan de kant van de Peter Benoitlaan zitten een brandweerpost en de Gentbrugse afdeling van het Rode Kruis. In de oude

kantoren van de fabriek huist het clubhuis voor de senioren.

In dit clubhuis dat nu nog overeind staat sprak ondergetekende op dinsdag 3 maart 2009 in de voormiddag Willy De Wilde, die in de jaren 1960 als wever werkte in de fabriek. Het verhaal van deze man is een mooie aanvulling op de weinige literatuur die over De Porre verscheen en schetst een beeld van hoe het was om in die tijd als wever aan de slag te zijn.

Hoe het begon

Willy De Wilde werd in Heusden geboren op 4 maart 1938. Samen met zijn drie jongere broers groeide hij op in Laarne. Grootvader had zijn hele leven op Jacquardweefgetouwen gewerkt en ook vader kwam terecht in de weefsector. Het lag bijna voor de hand dat Willy ook wever zou worden, maar dat was niet wat zoonlief in gedachten had: "Toen ik nog maar 16 was, deed ik mijn aanvraag voor de kadettenschool, voor de luchtmacht. Het was mijn grote droom om piloot te mogen worden." Omdat Willy op dat moment nog minderjarig was, moesten zijn ouders de papieren tekenen. Zijn vader ondertekende eerst, maar moeder had enkele vragen bij de mogelijke risico's van een luchtmachter-in-opleiding: "manneke, als dat vliegtuig naar beneden valt, wat gaat gij dan doen?" Het laconieke antwoord "mamaatje, dan groeit er gras op mijn buik" zorgde er voor dat zijn moeder helemaal niet meer wou tekenen en dat hij zijn opleiding in de kadettenschool "op zijn buik mocht schrijven".

Na deze gemiste start trok Willy naar UCO om er deel te nemen aan de gangstesten. "Je kent dat wel, dat soort testen: een boom tekenen, weten te zeggen waar de eerste atoombom gevallen is en wat weet ik allemaal", vertelt Willy. Samen met zijn vader mocht hij de resultaten komen bespreken bij meneer Braun himself – Emile-Jean en zoon Gaston Braun stonden aan de wieg en de uitbouw van weverijen en spinnerijen van UCO in Gent. Deze drong er op aan om Willy verder te laten studeren: "Ik zou hem niet naar de fabriek laten gaan werken, laat hem voort studeren!"

Dus trok Willy naar de vakschool Carels – Nicaise (in de gebouwen aan de Martelaarslaan waar de huidige VIP-school – School voor Verkoop, Informatieverwerking en Personenzorg - een onderdak vond), maar het eerste schooljaar werd hij zwaar ziek en moest hij drie maanden thuisblijven. Dat maakte dat hij zijn jaar zou moeten overdoen. Daarenboven had de familie het ook niet erg breed en was de opleiding een zware financiële dobber voor het gezin "en ik wilde op den duur niet meer naar school gaan."

Op dit moment – hij was toen 15 jaar – startte hij in de juteweverij, "het simpelste van het simpelste, maar daar heb ik wel echt leren werken! Op mijn 16de knoopte ik al bomen." Deze start in het bedrijf Printex Jute aan de Nijverheidskaai in Sint-Amandsberg leerde

hem alle kneepjes van het vak. Toen hij 17 jaar was, kwamen oudere wevers bij hem al uitleg vragen hoe het moest! Willy weefde later ook allerlei soorten stoffen “van schildersdoeken tot parachutestoffen, kostuumstoffen, en jeans met ganse hopen!” Eigenlijk droomde Willy er eventeens van om ooit lesgever te worden, maar dat was in die tijd minder evident. “Maar toch hebben we een goed leven gehad. (...) Als ze mij weer 18 jaar zouden maken, denk ik dat ik terug hetzelfde zou doen.”

Op zijn 18de begon hij zijn dienstplicht in het leger, hij zwaaide af op zijn 20ste. Op zijn 19de – hij zat toen al een jaar in Duitsland – kreeg hij een brief van thuis waarin hem verteld werd dat zijn broer bij het leger aangenomen was, bij de luchtmacht, maar dan wel bij de radarafdeling op de grond. “Je kan denken wat voor een slag dat voor mij was (...) Dat was echt een beetje in mijn keelgat geschoten (...) Ik zou waarschijnlijk ook niet altijd door mijn examens geraakt zijn, hoewel ik zeer graag piloot geworden was (...) Maar als je niet mag beginnen, dan weet je ’t niet, dan weet je niet hoe ver je geraakt.” Maar in Duitsland werd hij wel gevraagd of hij geen les wou geven. “Ik werd daar heel graag gezien, van iedereen bijna, moet ik zeggen, ik had er enorm veel vrienden en ik was daar beter dan thuis, bij manier van spreken.” Maar omdat men hem niet kon garanderen dat hij – na een opleiding van zes maanden in de toenmalige onderofficiersschool van Evere – naar dezelfde eenheid zou mogen terugkeren om daar les te geven, wilde Willy toch liever niet ingaan op het aanbod.

Op zijn 22ste kwam hij terecht in De Porre, waar hij als wever werkte van 1960 tot 1970, nadat hij reeds in andere fabrieken alle trappen doorlopen had om de stiel onder de knie te krijgen. Na 5 dienstjaren nam hij “5 keer een onderbreking in het hoogseizoen”, want dan trok Willy naar brouwerij Meiresonne: “ik heb hier 5 keer *salut* mogen zeggen en 5 keer mogen terugkomen.” De reden om gedurende verschillende jaren enkele maanden in de brouwerij te werken was vooral financieel van aard. Het vele weekend- en overwerk bracht wat extra geld in het laatje wat zeker geen overbodige luxe was met vier hongerige maagjes thuis om te vullen. Na die 10 jaar werkte hij nog 10 jaar in Laarne in een weverij van UCO. Van daar uit trok hij naar Tielt in West-Vlaanderen bij Seyntex, “een firma die alle stoffen weeft voor openbare diensten.” En zijn laatste jaren voor hij op welverdiend pensioen ging, werkte hij als wever bij Lagae in Meulebeke dat later Libeltex geworden is, “een grote en ook een goeie weverij.”

Een goeie baas

Toen Willy in De Porre begon, werkten er 360 personen en was het drieploegenstelsel van kracht, “toen was het hier nog *vollen bak*.” De mensen die in de nacht werkten, vormden een vaste ploeg en werkten

van 21 uur tot 5 uur ’s morgens. Van 5 tot 13 uur was de ochtendploeg aanwezig en de middagploeg werkte van 13 tot 21 uur.

In de jaren 1960 waren de Van Huffels de bazen die het in De Porre voor het zeggen hadden, want “die meneer De Porre heb ik hier nooit gezien.” “Vader van Huffel heb ik zelden ontmoet, maar de zoon was een goeie baas, die wilde me hier nooit kwijt. (...) Ik was hier graag ook en met mijn baas kon ik serieus praten, ik ben vaak bij hem op zijn bureau geweest.” Hoewel vooral weverskwesties besproken werden en minder persoonlijke zaken aan bod kwamen, ervaren Willy meneer Jacques vooral als “een mens met begrip” die hem in het hoogseizoen naar brouwerij Meiresonne liet vertrekken, maar hem evenzeer nadien met open armen terug ontving.

In de weverij had Willy één blok weefgetouwen om te bedienen, en één blok bestond uit 36 getouwen. Hij noemt zichzelf “een nijldige harde werker” bij wie *het gaat niet* niet in zijn woordenboek voorkwam, want het bedienen van 36 getouwen was geen werk

De weverij uitgerust met 90 Ruti-weefgetouwen, september 1981. Collectie MIAT

Aantekenbord voor de weefgetouwen met productiecijfers
Collectie MIAT

waar je rustig kon zitten toekijken. Daarenboven werd gewerkt met een systeem van punten: als je een productie haalde van 100 punten, verdiende je 100 Belgische franken, haalde je 110 punten, werd je 10 franken meer uitbetaald. Op het weefgetouw was immers een teller gemonteerd die perfect kon nagaan hoeveel meter geweven was. Willy slaagde er ooit in – niettegenstaande de schampere reacties van zijn meestergasten - om een machine die slechts 88 punten draaide tot een productie van 112 te brengen. “Vaak zag ik aan de stilstand van de machine wat er ongeveer aan mankeerde. Dat was gewoon routine én je verstand gebruiken”, verklaart Willy, “want als je er nooit wil op letten, dan ga je het ook nooit leren.” Meneer Jacques Van Huffel drong er dan op aan dat hij andere weefgetouwen die een kleinere productie draaiden ook tot een hoger niveau zou optillen. “’t Is goed”, antwoordde Willy, “op één voorwaarde: ik wil op 110 punten uitbetaald worden.” Toen dit niet mogelijk bleek, weigerde Willy het gevraagde uit te

Ingang van De Porre in de jaren tachtig van de vorige eeuw.
Collectie MIAT

voeren. “Als ’t mij niet aanstond, dan ging ik discussieren en ik mocht discussieren, want ik stond recht in mijn schoenen.” Willy is er van overtuigd dat de bazen “te veel op hun bureautje werden gehouden.” Af en toe kwamen ze wel eens langs op de werkvloer, “maar dat is geen contact.” Iedereen zei dan wel: “dag meneer, dag meneer,” maar “bij mij was dat niet het geval, ik zei: dag meneer en tien minuten later zat ik bij hem op de bureau (...) als je gelijk hebt, en ze willen het inzien, dan heb je gelijk (...) je mag nog 10 keer een baas van een fabriek zijn, maar als de feiten op tafel komen en je wil ze niet zien, is dat nog veel slechter als baas.”

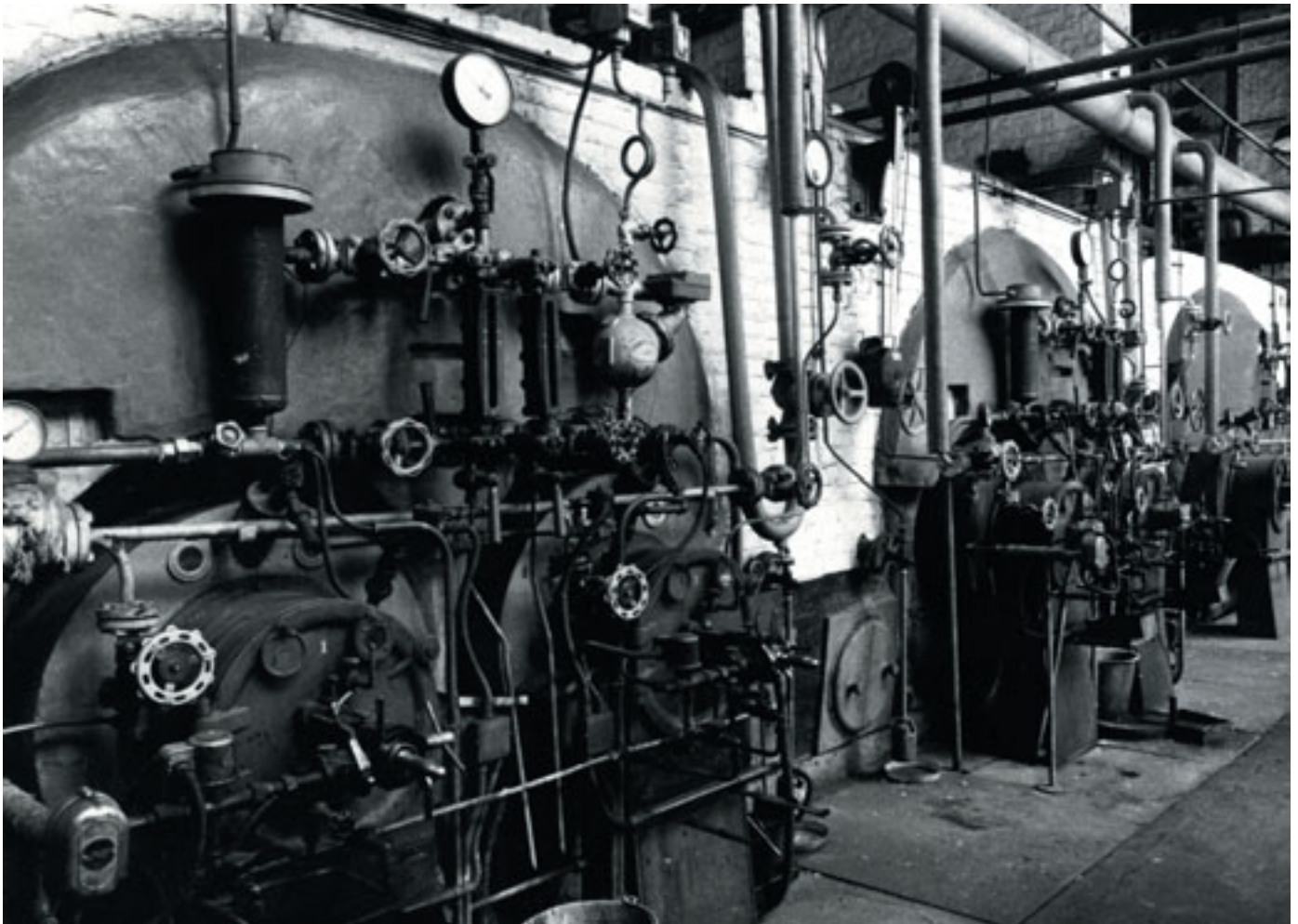
Meestergasten

Over zijn belevenissen met diverse meestergasten kan Willy boeken schrijven. Als bepaalde meestergasten iets moesten repareren, “dan waren die vaak kwaad op mij (...) want dan moesten ze wel werken en dat stond hen niet aan... (...) Maar als ik afhing van hen om mijn boterham te verdienen en de machines werden niet gerepareerd...”

Het was vroeger de gewoonte om elk probleem van een machine te melden op een bord in de weverij. Iedere machine had een nummer, op het bord schreef de wever het nummer van de betreffende machine en de aard van het probleem “schietspoel bijvoorbeeld – en dan moest die gast naar de schietspoel kijken – of jachtstok (een andere term voor jager) – en dan moest hij dat probleem proberen op te lossen.”

Omdat veel meestergasten dit probeerden te omzeilen door het genoteerde probleem op den duur gewoon van het bord te wissen zonder de eigenlijke oorzaak ervan te achterhalen en aan te pakken, werden nadien *checklisten* ingevoerd. De wever moest er het begin van de panne opschrijven en de meester-gast werd verondersteld het uur op te schrijven waarop het probleem was opgelost, “bijvoorbeeld na vijftien minuten.” “Maar tien minuten nadien sputterde die machine alweer tegen en dat kwam dus op diezelfde *checklist*, getal nummer zoveel dat mankeerde, weer hetzelfde als ervoor. En dat bleef soms maar duren.” Uiteindelijk hadden sommige meestergasten er niets beter op gevonden dan de *checklisten* in de vuilbak te gooien en niet tegen ’s middags op de bureau van de baas te gaan afgeven zoals de bedoeling was.

“Want elke keer diezelfde machine, dat was toch geen referentie voor hen, want zij moesten mechanieker spelen...” terwijl het probleem nooit echt werd opgelost. Maar deze manier van werken pikte Willy niet! “Mijn machines waren altijd gerepareerd, al was het tien keer dezelfde machine, ik schreef het tien keer op! En tegen hun goesting of niet, bij mij moest het gemaakt zijn. Dan kon ik pas beginnen werken, want met een machine die stil lag, kon ik niets doen. De baas moest mij ook gelijk geven, hij kon niet zeggen: “Willy, je bent verkeerd bezig”. Op den duur waren mijn bazen ook content dat ze dat gehoord hadden, want sommigen veegden er echt hun broek aan.”

Schrijnend was dan wel weer dat “de goeie gasten die er tussen zaten dikwijls gewoon gesaboteerd werden door die oudere...zoals enkele jonge gasten die pas van school kwamen en waarvan je zei: dat is de toekomst!”

En Willy had snel door wanneer iemand het in zich had om een goeie wever te worden, want hij kreeg heel geregeld stagiars onder zijn hoede “en na een kwartier wist ik al of het iets zou worden of niet. Want als je daar de basisaanleg niet had om uw voeten te verzetten, kwam je nergens (...) en je mocht hen van alles leren, maar als ze niet mee wilden, stond je nergens (...) Vaak kwamen hier jongens en die konden niets (...) Ik vroeg dan: kan je een dubbele weversknoop leggen? Dan bleek dat ze daar nog niet van gehoord hadden! Maar als je om een stof zoals tafta te weven - gebruikt voor de binnenvoering van kostuums – een enkele weversknoop gebruikte, dan kwam alles los want dat trekt uit elkaar.”

Als er dan op een maandag nog maar eens stagiars bij hem geplaatst werden, zei Willy aan zijn baas “dat zijn andere wevers niet konden weven, zeker?” Want hoewel hij het opleiden op zich wel boeiend vond, ondervond hij er noodgedwongen ook de nadelen van. Want “ik moest die gast met mij meenemen (..) en mijn productie leed er in feite onder. (...) En als er dan een stagiair ‘per ongeluk’ toch bij een andere moest staan, dan kwamen ze de week nadien toch bij

mij staan (...) Ik weet zeker dat ze bij mij een en ander zouden kunnen, maar mochten die gasten een jaar aan de andere kant van de weverij staan, zouden ze niets bijgeleerd hebben.”

Van UCO in Laarne naar UCO in Gent

Willy haalt nog aan dat er niet alleen in de weverij van De Porre af en toe strubbelingen waren met de meestergasten, ook in UCO in Laarne waar hij tien jaar gewerkt had, maakte hij hetzelfde mee. Daar kwam het zelfs zo ver dat op een bepaald moment alle wevers met de meestergasten op het bureau van de bazen werden geroepen, “vier, vijf bazen stonden er met staalboeken.” In dit geval was een staalboek een groot boek waarin allerlei geweven stalen verzameld werden. Eén van hen draaide in stilte blad voor blad, “allemaal stalen waar fouten in zaten.” Willy kon het niet meer aanzien en hij trapte het af. Op de vraag waar hij dan wel naar toe ging, antwoordde Willy dat het hem speet, maar dat hij beschaamd was om daar naar te kijken, “dat is mijn werk niet, sorry!”

Willy wordt opnieuw kwaad als hij het voor zich oproept. De weverij draaide op een drieploegenstelsel en één machine had in negen weken tijd een productie waar niets mee aan te vangen viel omwille van niet herstelde mankementen. Maar een productie van negen weken kwam neer op zo’n 200 meters weefsels

De drie stoomketels die de weefgetouwen van energie voorzagen.
Collectie MIAT

Een staal beddengoed van *DéPé* waarmee De Porre wereldfaam oogste.
Collectie MIAT

die op dat moment nog net goed waren om te dienen als vodden. “Veel van die meestergasten hebben veel te lang veel zaken kunnen wegsteken. En als ze bij een controle van een machine geen checklist invulden, hadden ze op de bureaus ook niets om te controleren, zo simpel was dat.”

“Natuurlijk, allemaal supermensen en supertalenten in één firma, klopt ook niet en lukt ook niet. Maar als er een paar zijn die tegenwerken, dan is dat erg! Ik vond dat echt *triestig* als een paar *prutsers* enkele goeie gingen tegenwerken, dat begreep ik echt, echt niet.”

Willy weidt ook nog even uit over de teloorgang van UCO in Gent, naast De Porre toch ook een werkplek waar hij vele jaren doorbracht. Naar zijn mening lag de moordende concurrentie onder de diverse grote textielbedrijven mee aan de basis van de achteruitgang. Hij vond “UCO ook geen gemakkelijke firma” om er te werken, “het was een grote firma, maar de arbeidsomstandigheden en werksfeer waren niet altijd ideaal.” En toen het filiaal in Laarne moest sluiten, “is daar nooit veel lawaai over gemaakt, want ze stuurden de mensen naar de firma’s van UCO in Gent en plaatsten vijf wevers hier of vier man ginder.” Dan behield je inderdaad wel je job, maar “als je

het in Gent niet kon uithouden, dan kon je je werk laten staan.” Op die manier moest het bedrijf ook geen afdankingspremies uitbetalen als een werknemer vrijwillig ontslag nam.

Tevreden man

Maar al bij al blikt Willy tevreden terug op zijn weversjaren. “Ik weet dat ik mijn werk goed gedaan heb, ik weet wat ik kon en ik was er fier op dat ik op twee jaar tijd van niets wever ben geworden! En ja, een mens die achter de vrachtwagen van Ivago loopt voor de vuilbakken wordt nu ook niet gewaardeerd. En vroeger betekende een wever eigenlijk ook niet zoveel, maar als er geen wevers zijn, waar sta je dan? (...) Iedereen moet zijn job doen, om het even wat je doet. (...) Het hangt allemaal aaneen, het is als een machine, wat je doet, speelt geen rol, maar je moet het goed doen en daarmee gedaan!”

Met deze wijze woorden nemen we afscheid. We praten op de werf buiten nog wat na over het grote stadsvernieuwingsproject dat op de vroegere terreinen van De Porre op stapel staat. Kranen steken op verschillende plaatsen hun kop op en vrachtwagens rijden af en aan.

Toekomst

De buurt wacht al sinds 2000 op het vernieuwingsproject, maar doordat er verschillende knelpunten weggewerkt moesten worden – onder meer de verhuis van de brandweer en het MIAT met de andere gebruikers van het depot – sleepten de voorbereidingen langer aan dan oorspronkelijk gepland.

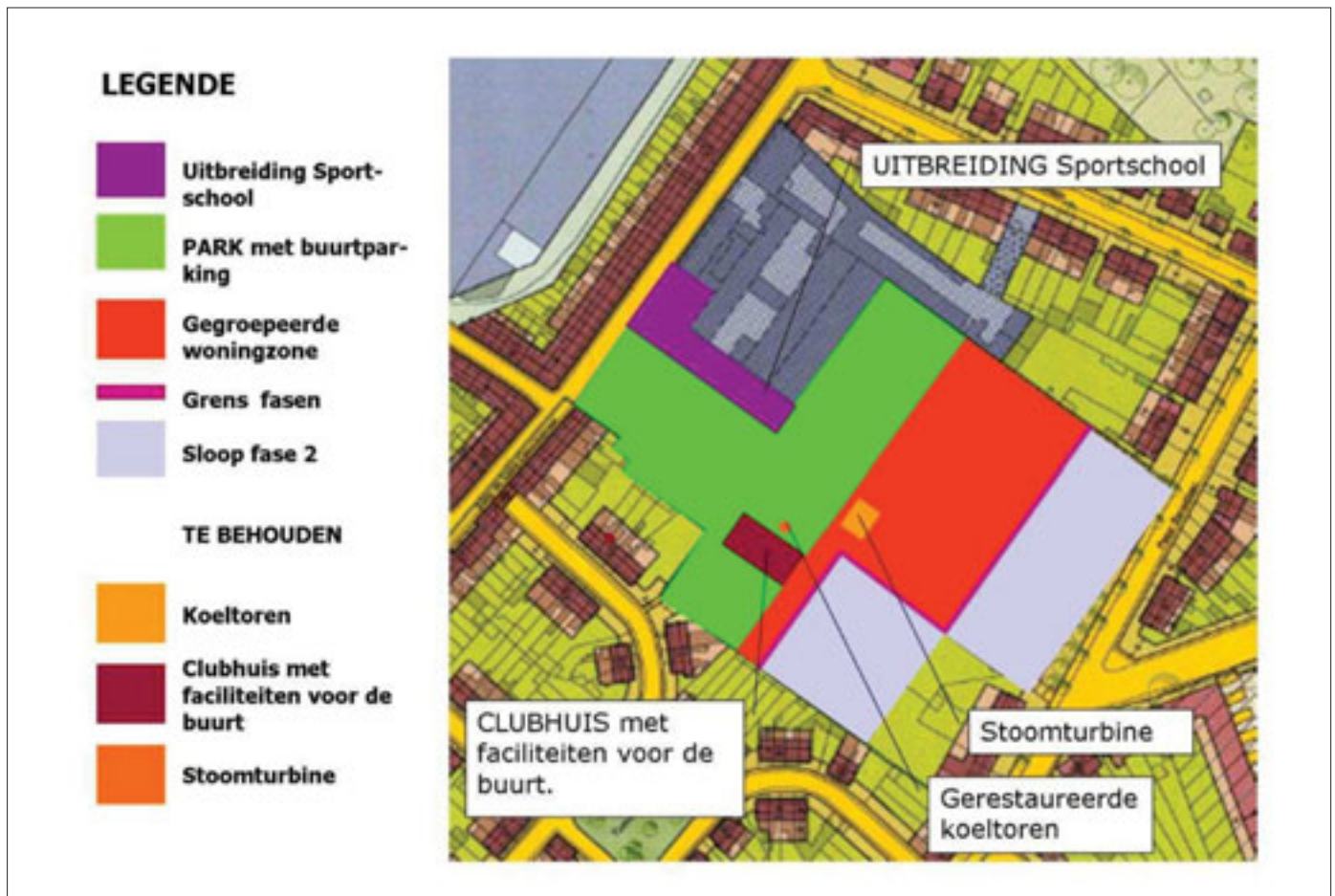
Maar halfweg januari van dit jaar startte dan toch de sloop van de fabriek. De sloop en heraanleg zullen in twee fasen gebeuren. In de eerste fase wordt de kant van de Saint Genoisstraat gesloopt. De oude spinnerij wordt dan het buurthuis voor de senioren. De fabrieksmuren zullen dienen als tuinmuur. De stoomturbine, de koeltoren en de kasseiweg blijven behouden als herkenningspunt en herinnering aan de vroegere site.

De stoomturbine werd gebruikt wordt om de druk en de temperatuur van stoom om te zetten in een uitgaand asvermogen. De stoomturbine werd vooral toegepast op plaatsen waar grote vermogens nodig waren. De koeltoren diende dan om de geproduceerde warmte die hier bij vrij kwam af te voeren.

De nabije sportschool zal zijn inrichting heroriënteren naar het toekomstig park en de ingang naar het park verleggen waardoor het veiliger wordt. Er komen ook enkele lokalen bij. Op die manier komt er meer ruimte in en rond de school.

Voor het Sint-Gregoriuscollege dat ook in die buurt ligt, zal het park kunnen dienen als sportveld.

In een tweede fase, tegen 2011, komt de kant van de Benoitlaan aan de beurt. Tegen dan is de brandweer verhuisd naar haar nieuwe post en kan er gestart wor-

den met de sloop en de bouw van een zestigtal woningen onder auspiciën van het Stadsontwikkelingsbedrijf. Van de 60 zouden er 12 bedoeld zijn als sociale woningen.

Hoewel Willy De Wilde zonder spijt terugblijkt op het verleden kijkt hij evengoed met plezier uit naar de uitvoering van de plannen die op stapel staan. Met een verloederde site gaat de buurt geen stap vooruit, en met de toekomstplannen krijgen ze er onder meer groen, een nieuwe woonwijk en een gloednieuw clubhuis voor senioren bij!

Ik dank Willy van harte voor zijn bereidwillige medewerking om dit artikel tot stand te brengen en wens hem nog vele mooie jaren toe! ■

Geraadpleegde bronnen

- Gesprek met Willy De Wilde in Gentbrugge op dinsdag 3 maart 2009 om 10 uur
- *Cent Premières Entreprises Belges – Hundred Top-Rank Belgian Enterprises*. 1962. Departement of the “Centre International de Gestion et d’Organisation s.p.r.l.”. Brussels. p85 – 87.
- DAMEN, G. B. 1946. *Dames- en herenkledingstoffen*. Diligentia Amsterdam.
- *Stadsvernieuwingsproject De Porre*, informatievergadering 14 januari 2009 door AG Stadsontwikkelingsbedrijf Gent [powerpointpresentatie]
- Knipselmap Textielfabriek De Porre, bibliotheek MIAT

Schets van het stadsvernieuwingsproject De Porre.
AG SOB